УДК 349.2

ДО ПИТАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ

Шевердіна В. І.,

аспірант Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України

Питання юридичної відповідальності завжди знаходилися в центрі уваги фахівців у сфері теорії права і галузевих наук. Незважаючи на велику кількість робіт, присвячених даній темі, можна констатувати, що до сьогодні не існує єдиного погляду на юридичну відповідальність. Відсутність єдиного погляду на загальне поняття зумовлює й відмінність поглядів на окремі поняття, зокрема на дисциплінарну відповідальність керівника державного підприємства, установи чи організації. В свою чергу, перехід України до ринкової економіки зумовив різке зростання інтересу до проблем управління організаціями і, відповідно, фігури першого керівника організації. Адже від знань, навичок і особистісних якостей керівника залежить успіх організації в цілому. Необхідно відзначити, що, незалежно від поглядів, загальними відправними моментами можна визнати, що дисциплінарна відповідальність керівника державного підприємства, установи, організації нерозривно пов'язана з такими категоріями, як норма права, примус, правопорядок, правопорушення.

Формування правової держави викликає необхідність вивчення проблем визначення юридичної відповідальності, її ознак та принципів, оскільки саме інститут юридичної відповідальності демонструє рівень правової культури суспільства та стан його правосвідомості[1].

Н. В. Іванчук указує на те, що відповідальність безпосередньо пов’язана з правами та обов’язками громадян, із виконанням взаємно прийнятих зобов’язань різними суб’єктами, із рівнем розвитку правосвідомості, правової культури громадян у суспільстві, тобто це «певна міра свободи»[2].

Першочерговим завданням для розгляду питання дисциплінарної відповідальності керівника державного підприємства, установи є визначення природи дисциплінарної відповідальності. Вирішення

---

[1] Терещук М. Юридична відповідальність: теоретико-правовий аналіз // Jurnalul juridic naţional: teorie şi practică. – 2015. – № 2. Т. 2. – С. 10.

[2] Іванчук Н. В. Взаємна відповідальність особи і держави в контексті розбудови сучасної української держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень». – К. : КНУВС, 2007. – С. 10.

© Шевердіна В. І., 2017

цього завдання дозволить зіставити дисциплінарну відповідальність з іншими видами правової відповідальності, що, у свою чергу, дасть можливість використовувати теоретичний і практичний досвід, накопичений у питаннях відповідальності, в інших галузях права.

На шляху побудови дисциплінарних проступків за принципом «немає проступку, передбаченого в законі» пішли Бельгія і Японія. У Великобританії і Німеччині існує вимога більш повного закріплення складів проступків у нормативних актах, але допускається і залучення (як виняток) до дисциплінарної відповідальності за проступки, які не закріплені легально. Повна відмова від нормативного закріплення складів дисциплінарних проступків характерна для США, Канади, Франції[1].

Слід зазначити, що особливості дисциплінарної відповідальності керівника державного підприємства можуть передбачатися контрактом, який з ним укладається відповідними органами державної влади. Так, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19 березня 1993 р. № 203 «Про застосування контрактної форми трудового договору з керівником підприємства, що є у державній власності»[2] контракти з керівниками підприємств, що є у державній власності, укладаються міністерствами, іншими підвідомчими Кабінету Міністрів України органами виконавчої влади, у віданні яких перебувають ці підприємства, за погодженням з Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевою державною адміністрацією відповідно до номенклатурних груп, до яких вони належать за показниками.

До проекту рішення Кабінету Міністрів України про погодження контракту додаються біографічна довідка з кольоровою фотокарткою, що засвідчується підписом керівника кадрової служби суб'єкта управління, проект контракту з візою керівника суб'єкта управління майном та довідка про підприємство.

У разі належності підприємства, що є у державній власності, до II номенклатурної групи районна, районна у м. Києві державна адміністрація інформує про погодження контрактів з керівником такого підприємства відповідно обласну, Київську міську державну адміністрацію.

У разі відмови міністерства або іншого підвідомчого Кабінету Міністрів України органу виконавчої влади укласти контракт з керівником підприємства, трудовий договір розривається на підставі пункту 1 статті 40 Кодексу законів про працю України. У разі відмови керів-

---

[1] Киселев И. Я. Зарубежное трудовое право : учеб. для вузов. – М. : Издат. группа Норма-Инфра, 1998. – С. 37.

[2] Про застосування контрактної форми трудового договору з керівником підприємства, що є у державній власності : постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.1993 № 203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/203-93-%D0%BF.

ника підприємства укласти контракт, трудовий договір з ним припиняється на підставі пункту 6 статті 36 Кодексу законів про працю України[1].

Відповідно до статті 21 Кодексу законів про працю України[2] контракт є особливою формою трудового договору, в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін, умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, умови розірвання договору можуть встановлюватись угодою сторін.

Наймання на роботу керівника підприємства, що є у державній власності, здійснюється шляхом укладання з ним контракту. Наймання на роботу керівника підприємства, що є у державній власності, здійснюється відповідними міністерствами або іншими підвідомчими Кабінету Міністрів України органами виконавчої влади (органи управління майном).

Таким чином, бачимо, що спеціальна норма, що регулює дисциплінарну відповідальність керівника державної установи, в чинному законодавстві відсутня. Одночасно з цим на керівника державної установи покладається великий обсяг обов’язків, невиконання яких може спричинити велику шкоду не лише державному майну, а й державним інтересам та інтересам усього українського народу. У зв'язку з цим пропонується закріпити в чинному законодавстві окрему норму щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності керівника державної установи, що буде регулювати види проступків, за які до керівника державного підприємства, установи, організації застосовуються дисциплінарна відповідальність, конкретні види стягнень та процедурний порядок притягнення таких керівників до дисциплінарної відповідальності.

---

[1] Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – Дод. до № 50.

[2] Там само.